

(א) נדה ע"א: יבמות ע"ד: (נגעים פ"ד מ"ג), (ב) ע"י חותם לעיל י"ט. ד"ה אלמלא ויזמר מוצר במו חגיגה כג: ד"ה וה"א, (ג) חולין לו: (לעיל כד: ע"ש זבחים לד. מו:), (ד) [ע"ש תוספות וזבחים לד. ד"ה ואפ"ה ותוס' מנחות כ"א. ד"ה ילאון], (ה) מנחות ע"ה, (ו) [ע"י פירוש"י דהכא ד"ה מן חיוני וכו' וע"י פירוש"י מנחות דף ע. ד"ה סומא], (ז) [מנחות ע:], (ח) [זבחים לו: לקמן ק"ד:], (ט) [תוספתא דהלה פ"ד פרק א'], (י) גס זה שם, (יא) חולין ק"ה, (יב) [ע"י פירוש"י שבת קמ"ג:], (יג) כ"א: רמב"א, (יד) [שפוט"ט טו].

גליון הש"ס

נברא אלא מעלה. ע"י משנה למלך פ"ג הלכה ח מהלכות פסולי הנוקדים:

הנהגות מהר"ב רנשבורג

א רש"י ד"ה חייבת חלה וכו' אורח מני לחם הוא. ל' קל רמית נמי לחם הוא:

לעני רש"י

אביי"א. שיבולת-שועל. שייגל"א. שיפון. איששיל"א. כוסמת. אביי"א. שיבולת-שועל. גייל"א. קצה (צמח). אישדניל"א. עשב בר הצומח בשרות שיפון. מק"י [מ"ק]. כרג. דישטיניפ"ר. להשרות.

מוסף רש"י

והבשר לרבות את העצים ולבונה. והבשר יתירה הוא דהא רישא דקרא כבשר משתעב, לרבות ע"ס ולבונה לקבל טומאת אוכלין (חולין לו:) לטומאת עלמן, דחייבת הקודש מאכרסם לשיניהו אוכל"א וע"ג דהני לאו בני אכליה ניהו (זבחים ט"ד) דע"י השתעב מפקלים טומאה, מדרבנן היא משום חייבת הקודש וקרא אסתכתא בעלמא דהא ע"ס בעלמא לא מקבלי טומאה (מנחות כ"א). וקב: וחולין לו:), כוסמין מין חייטין. לעני חלה אלתרין, כדלמדין ממכתת חלה החיטין אין מלטרפין ע"ס הכל חוץ מן הכוסמין, העשירי מלטרפין ע"ס הכל חוץ מן החיטין (מנחות ט"ו). דרדקי. חטוים שלא היטבו לכפרה (שבת קס"ה).

כל שעה פרק שני פסחים

לה.

עין משפט נר מצוה

ק"ב א מ"י פ"ג מה' סגנו לאון נסד: ק"ב ב מ"י פ"ג מה' תרומות הלכה ב סגנו לאון רט: ק"ד ג מ"י פ"ג מה' אסורי מצות הלכה ב: ח: ק"ב ד מ"י פ"ה מה' מו"ע הל' א פ"ו הלכה ד פגנו לאון ע"י טו"ש"ע א"ח ס"ג סגנו ספ"ק פ"ה: ק"ב ה מ"י שם פ"ו מה' צ"ב פ"ה: הלכה ב טו"ש"ע שם וטו"ש"ע י"ד ס"ג סגנו ספ"ק פ"ה: ק"ו ו מ"י פ"ה מה' מו"ע הל' ב פ"ו הלכה ד פגנו לאון ע"י טו"ש"ע א"ח סימן סגנו ספ"ק פ"ה: ח (מ"י פ"ה מה' סגנו ומהל' הל' א):

בוסמין מין חיטין שיבולת שועל ושיפון מין שעורין. רש"י פירש לענין דאין תורמין ממין על שאין מינו ור"י אומר דבמנחות זכרון ר' ישמעאל (דף ע.) מוכח צהדי"א דצרייתא לענין חלה מיתני"א יש מקשים דתנן במסכת חלה (פ"ד מ"ב) החיטה אינה מלטרפת ע"ס הכל חוץ מן הכוסמין והשעורין מלטרפין ע"ס הכל חוץ מן החיטין אלמלא כוסמין צהדי שעורין שפיר דמי ואומר ר"י דכוסמין מין חיטין כלומר אף מין חיטין וכל שכן מין שעורין שיבולת שועל ושיפון מין שעורין ולא מין חיטין והא דתניא התם צרי"ת המסכת חמשה דברים חייבין בחלה החיטין והשעורין והכוסמין ושיבולת שועל ושיפון הרי אלו חייבין בחלה ומלטרפין זה ע"ס זה אומר ר"י דמשני צירושלמי כאן בנשוק וכלן צבולו פ"י בנשוק שלל אחת ואחת נעשה עיסה בפני עצמה ואחר כן נשכו ונתחברו יחד התם ודאי אין מלטרפין כולם אלא כמו שמפורשין צבולו שלל הקמחיים לילוש"ס יחד ועשו מהן עיסה צהדי"א כולם מלטרפים דחשיבין כולם כאחד: ומי

אלה מעלה. בעלמא הוא מדרבנן שמהא חיותן ככלי ואסמכיה רבנן אקרא: **הכא נמי מעלה**. בעלמא הוא דאין זריעה לתרומה ואסורין מלאכול: **תנינא**. דעבוד רבנן (ט) מעלה בקדשים אפילו מדאורייתא: **בקדשים לא**. א"ס טומאה דבת כפרה היא כגון זב וזבה ויולדת: **והבשר**. כל טהור יאכל וגו' וי"ו יתירה לרבות ע"ס ולבונה של קודש לטומאה וקאי אלעיל והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר: **איטמוי וינהו**. בתמיה. האי לאו אוכל ינהו: **בתנ"י אלו דברים שאדם יולא בהן ידי חובתו**. משום חובת מנה צלילה לראשונה שהוא מחוייב לאכול מנה כדכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מנחת: **שיבולת שועל**. אביי"א שיבולת שלה עשוי כונן שועל: **שיפון**. שיגל"א: **יולאין דמאלי**. תבואה הנלקחת מע"ס הארץ והיא נקראת דמאי ספק עישרה ספק לא עישרה וחייבו חכמים להפריש מעשרותיה מספק וא"ס אכל מנה ממנה ולא הפריש מעשר ממנה ילא: **ובמעשר ראשון**. של לוי"ס: **שנטלה הרומסו**. תרומת מעשר לכהן ומכאן ואילך המעשר מותר לזרים: **והכניס בחלה ובסומא**. אכל ישראל בתרומה לא כדלויף לקמן [ע"ב] לא תאכל עליו חמץ צבנת ימים תאכל עליו מנחת מי שאינו מוזהר על חימוצו אלא משום חמץ א"ס יולא צו ידי חובת מנה ילא זה שאסור מחמת אסור אחר: ולא **במעשר שני**. חוץ לירושלים: **עשאן לעלמו**. לחם תודה וזו"י: **אין יולא בהן**. ואפילו לא שחט הוצא עליהן ולא קרא שם עליהן אלא שעשאן לע"מ כן וטעמא מפרש בגמ' [נ"ח]. **למכור צשוק**. לזורכי לחמי תודה ומעורת יולא בהן א"ס לא מכל להן וטעמא מפרש בגמרא [נ"ח]: **גמ' מין חיטין**. לענין תרומה דאין תורמין ממין על שאינו מינו ותורמין חיטין על כוסמין: **דישראל**. שיגל"א: **גונזי**. אקסילט"א צלע"ז: **שביני העלה**. אביי"א. תעלה תרגום של שועל"ס: **דברים הבאין לידי חימוץ אדם יולא בהן**. משום מנה א"ס עשאן חמץ: **אורח ודוחן** אין עושין חמץ וא"ס מחמילין אותן מסריחין: **אוסר באורח ודוחן**. לאכול היינו תבשיל בפסח. יש מפרשים למנחות משום דכל המנחות צבות מנה ושיבוס הוא דאין מנחה צבה אלא

חיטין שיבולת שועל ושיפון מין שעורין כוסמין גולבא שיפון דישראל שיבולת שועל שבילי תעלא יהני אין אורז ודוחן לא מנהני מילי"א אמר רבי שמעון בן לקיש וכן תנא דבי רבי ישמעאל וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב אמר קרא **לא תאכל עליו חמץ** שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה יוצא אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון מתניתין דלא כרבי יוחנן בן גורי דאמר אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת **דתניא רבי יוחנן בן גורי אוסר באורז ודוחן מפני שקרוב להחמיץ איבעיא להו שקרוב להחמיץ דקדים ומחמיץ או דילמא קרוב להחמיץ הוי חמץ גמור לא הוי תא שמע דתניא **אמר רבי יוחנן בן גורי אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח וכן היה רבי יוחנן בן גורי אומר קרמית חייבת בחלה מאי קרמית אמר אביי שיעניתא מאי שיעניתא אמר רב פפא שיעניתא דמשתכחא ביני כלניתא אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש יעיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כרת יתיב רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע קמיה דרב אידי בר אבין ויתיב רב אידי בר אבין וקא מנמנמ א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא מאי טעמא דריש לקיש א"ל דאמר קרא לא תאכל עליו חמץ [וגו'] דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו במצה חייבין על חימוצו כרת והא הואיל ואין אדם יוצא בה ידי חובתו יהויה ליה מצה עשירה אין חייבין על חימוצה כרת איתביה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא **ההמחהו וגמעו אם חמץ הוא עגוש כרת ואם מצה הוא אין אדם יוצא ידי חובתו בפסח והא הכא דאין אדם יוצא ידי חובתו במצה וחייבין על חימוצו כרת איתער בהו רב אידי בר אבין אמר להו **דרדקי היינו טעמא דריש לקיש משום דהו להו מי פירות ומי********

לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני וגו', דברים שיתכן לבוא לידי חימוץ אותם הוזהרה תורה שלא תיחם להחמיץ אלא תאכלם מצה, אבל אילו שאין באים לידי חימוץ לעולם אלא לידי סירחון, גם אם תאכלם מצה אינה חשובה מצה. ואוקימנא למתני' דלא כרבי יוחנן בן גורי דאמר אורז מין (רוחן) [דגן] הוא, קמ"ל דלאו דגן הוא, ומה שאמר ר' יוחנן בן גורי כי אורז קרוב להחמיץ, פשטנא שמחמיץ הייא, כלומר במהרה מרקתני שחייבין על חימוצו כרת. קרמית עשב כדאמרין קרמי דאגמא. אמר ריש לקיש עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כרת. קס"ד משום דהוה מצה עשירה, ואותבין עליה המחזה וגמעו פירוש אם המחזה לכבר במשקה [ביין שמן ודבש] וגמעו, אם חמץ הוא עגוש כרת ואם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח, דכיון שפתחו כמין חתויתא יצא מתורת לחם. והא בזה הפס החזיר אין יוצא בה ידי חובתו בפסח וחייבין על חימוצו כרת. ושנינו לא תימא משום דהויה מצה עשירה, אלא משום דנילושה במי פירות ומי פירות אין מחמיץ. ירושלמי אין לשין מצה במשקין, אבל מספקין אותה במשקין. אמר רבי עקיבא מעשה שהייתי עם רבי אליעזר ורבי יהושע בספינה ולשתי מצתם במשקין. אין לשין בחמין מפני שחולטין ולא בושרין מפני שהן מחמיצין.

מהא קרא, לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני וגו', דברים שיתכן לבוא לידי חימוץ אותם הוזהרה תורה שלא תיחם להחמיץ אלא תאכלם מצה, אבל אילו שאין באים לידי חימוץ לעולם אלא לידי סירחון, גם אם תאכלם מצה אינה חשובה מצה. ואוקימנא למתני' דלא כרבי יוחנן בן גורי דאמר אורז מין (רוחן) [דגן] הוא, קמ"ל דלאו דגן הוא, ומה שאמר ר' יוחנן בן גורי כי אורז קרוב להחמיץ, פשטנא שמחמיץ הייא, כלומר במהרה מרקתני שחייבין על חימוצו כרת. קרמית עשב כדאמרין קרמי דאגמא. אמר ריש לקיש עיסה שנילושה ביין ושמן ודבש אין חייבין על חימוצה כרת. קס"ד משום דהוה מצה עשירה, ואותבין עליה המחזה וגמעו פירוש אם המחזה לכבר במשקה [ביין שמן ודבש] וגמעו, אם חמץ הוא עגוש כרת ואם מצה היא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח, דכיון שפתחו כמין חתויתא יצא מתורת לחם. והא בזה הפס החזיר אין יוצא בה ידי חובתו בפסח וחייבין על חימוצו כרת. ושנינו לא תימא משום דהויה מצה עשירה, אלא משום דנילושה במי פירות ומי פירות אין מחמיץ. ירושלמי אין לשין מצה במשקין, אבל מספקין אותה במשקין. אמר רבי עקיבא מעשה שהייתי עם רבי אליעזר ורבי יהושע בספינה ולשתי מצתם במשקין. אין לשין בחמין מפני שחולטין ולא בושרין מפני שהן מחמיצין.

(א) פ"י רבינו בכאן הוא כפי' הוס' לעיל לה ע"כ ד"ה ונתן ודו"ק. (ב) מלשון רבינו נראה דג"י אחרת היה לו ד"י הגמ' כאן דהלאה היא מתרומה עצמה דעשה בה המורה מעלה.